

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Eadem veritas duplici ratione suadetur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

Eadem veritas duplici ratione suadetur.

21. **P**OTEST etiam suaderi conclusio duplici ratione. Prima sic potest proponi: Virtus in statu perfecto inclinatur ad promptè & delectabiliter operandum in propria materia, ut docet Aristoteles 4. Ethic. cap. 4. Sed hoc non potest habere, nisi cum aliis virtutibus moralibus connectatur: Ergo virtutes morales in statu perfecto habent inter se necessariam connexionem. Major est evidens, Minor verò duplici exemplo suadetur. Si enim aliquis haberet virtutem iustitiæ v. g. & non liberalitatis, proindeque nimis amaret pecunias, oblatâ occasione eas obtinendi, facile inferret injuriam proximo, & non nisi cum magna difficultate redderet alteri debitum. Similiter mulier casta, sed avara, vel timida, vix poterit servare castitatem; oblatâ enim pecuniâ, vel occurrente mortis periculo, facile in oppositum vitium pertrahetur; & idem dicendum de aliis.

Neque potest responderi, quòd una virtus habet tollere omnia impedimenta ad rectè operandum, etiam in materia sibi extranea. Si enim hoc esset verum, non esset necessaria nisi una virtus, illaque sola sufficeret ad operandum benè in quacumque materia; quia ad eandem virtutem pertinet operari in aliqua materia, & tollere impedimenta in tali materia occurrentia.

22. Secunda ratio sumitur ex D. Thoma hic qu. 65. art. 1. potestque in hanc formam reduci. Perfecta virtus moralis dependet à prudentia perfecta: Atqui prudentia perfecta esse non potest sine consortio omnium virtutum moralium: Ergo nec ulla virtus moralis potest esse in statu perfecto, nisi omnes alias virtutes habeat sibi annexas. Major constat ex definitione virtutis moralis: in ea enim dicitur virtutem moralem consistere in medio, juxta determinationem prudentiæ; quare sicut non potest esse sine medio, ita nec sine prudentia. Unde Bernardus 1. de considerat. cap. 8. *Prudentia* (inquit) *inter voluptates & necessitates media quasi quaedam arbitra sedens, utrinque certis limitibus determinat fines, istis assignans & prebens quod sat, illis quod nimis demens.* Addo quod virtus moralis dicitur habitus electivus, id est faciens rectam electionem: Sed recta electio dependet à recto consilio & iudicio, qui sunt actus prudentiæ: Ergo si virtus moralis simpliciter loquendo dependeat à prudentia, perfecta virtus moralis dependebit à perfecta prudentia, juxta illud: *Sicut simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis.*

Minor verò suadetur: Perfectus prudentiæ status exigit, ut facile & promptè possit homo elicere actus prudentiæ cum voluerit: Sed non potest homo facile & promptè rectum consilium & iudicium (qui sunt actus prudentiæ) ferre de mediis, nisi adsint omnes virtutes morales: Ergo prudentia perfecta esse nequit, absque omnium virtutum moralium consortio & comitatu. Major patet, Minor probatur. Ad consilium & iudicium rectum prærequiritur recta intentio, unde iudicium de mediis in ordine ad malum finem non est à prudentia, sed ab astutia, vel alio vitio opposito prudentiæ: Sed facere rectam intentionem finis, pertinet ad omnes virtutes morales; quælibet enim illarum habet rectificare appetitum circa finem & materiam propriam: Ergo non potest homo promptè & facile rectum judi-

A cium ferre de mediis, nisi habeat omnes virtutes morales.

Confirmatur: Rectum iudicium dependet à rectitudine appetitûs: Sed talis rectitudo haberi non potest sine virtutibus moralibus, est enim earum formalis effectus: Ergo neque rectum iudicium. Minor est certa, Major probatur: quia unusquisque prout est affectus ad finem, sic de illo practicè iudicat: unde, ut supra ex Aristotele dicebamus, licet iudicium speculativum non pervertatur morum depravatione, iudicium tamen practicum ad mores spectans inde sæpè corrumpitur. Quare idem Philosophus supra laudatus, temperantiam *conservatricem prudentiæ* appellat. Hinc etiam Philosophi inter verum speculativum & practicum hoc discrimen constituunt, quod illud sumitur ex conformitate ad rem cognitam; istud verò attenditur præcipuè ex conformitate ad appetitum finis rectum.

24. Ut ab hoc argumento se expediat Scotus, duplicem distinguit prudentiam, unam partialem, & aliam totalem. Prudentiam partialem appellat, quæ non est respectu omnium agibilium, sed unius tantum materiæ, ciborum, aut venereorum: totalem verò, quæ respicit omnia agibilia, & omnium virtutum materias. Concede igitur

C Majori de prima prudentia, negat de secunda. Inò existimat non dari prudentiam totalem, quæ sit una simplex species, sed tot esse prudentias specie distinctas, quot sunt virtutes morales; ita ut alia sit prudentia regulativa temperantiæ, alia fortitudinis, alia iustitiæ; censetque unam virtutem moralem non dependere à prudentia regulativa alterius, sed quamlibet à sola illa quæ propriam materiam moderatur. Deinde negat Minorem: quia prudentia partialis non requirit omnes morales virtutes, sed ad summum illam cuius materiæ est regulativa.

Vazquez verò respondet, quod quamvis unica sit prudentia, eam tamen non requirit perfecta virtus, secundum quod extenditur ad materiam omnium virtutum, sed solum secundum quod se extendit ad finem & objectum hujus particularis virtutis, putâ iustitiæ: ex quo solum habetur, prudentiam illam præsupponere rectitudinem appetitûs circa finem particularem, non verò circa fines omnium virtutum.

25. Verum utraque responsio facile potest hoc discursu convelli. Ut virtus aliqua, v. g. temperantia, insit alicui subiecto, prudentia debet illi constituere medium, rescindendo extrema quibus per excessum vel defectum potest corrumpi: Sed ad hoc non sufficit prudentia partialis: Ergo exigitur totalis. Major est certa, Minor probatur. Ut prudentia rescindat extrema quibus per excessum vel defectum posset medium virtutis temperantiæ corrumpi, debet iudicare de prædictis extremis, eorumque habitudine quam habent inter se & cum medio: Atqui ad hoc exigitur prudentia totalis: Ergo &c. Minor probatur: Extrema quæ possunt corrumpere medium temperantiæ, divagantur per omnem materiam virtutum: Ergo sola prudentia totalis potest illa attingere, seu de illis iudicare. Consequentia patet, Antecedens verò probatur exemplo mulieris, quæ potest à tuenda castitate, & à medio temperantiæ recedere, vel ob solam delectationem, quæ est materia ipsius temperantiæ; vel metu mortis, quæ est materia fortitudinis; vel propter lucrum, quæ est materia liberalitatis: Ergo extrema quæ possunt corrumpere medium

medium temperantiz, divagantur per materiam A
cujuslibet virtutis; & consequenter ad illa re-
scienda non sufficit prudentia partialis, ut ait
Scotus; vel prudentia ut se extendens solum
ad finem & objectum alicujus particularis vir-
tutis, ut asserit Vazquez, sed exigitur prudentia
totalis, seu ad materiam omnium virtutum
extensa.

26. Confirmatur: Dum prudentia imperat actus
justitiz v. g. vel attendit omnia que circum-
stant, ex quibus potest vitari, vel aliqua omit-
tit, & nihilominus imperat talem actum? Si
primum, cum illa circumstantie possint esse di-
versarum materiarum (ut si occurrant plures
actus boni impossibiles, v. g. solvere debitu-
m creditori, quod pertinet ad justitiam; pa-
rentes alere, quod spectat ad pietatem; sacrifi-
cium offerre, quod est religionis; subvenire pau-
peri, quod est misericordiz) oportet ut omnes
eas materias attingat, seu ad illas omnes se ex-
tendat? Si secundum, tale imperium non erit
actus prudentiz, sed imprudens & inconfide-
raturum; quia imprudentia est imperare aliquem
actum, non attentis circumstantiis occurrenti-
bus, quæ si attenderentur, multoties recta ratio
dictaret talem actum non esse imperandum.

S. III.

Solvuntur objectiones.

27. **O**BJICIUNT in primis Adversarij varia Pa-
trum testimonia, quibus apertè docere vi-
dentur, virtutes morales inter se non esse con-
nexas, sed abinvicem separabiles. In primis
enim Hieronymus lib. i. contra Pelagianos intro-
ducit Critobolum interlocutorem, qui ut probet
pro Pelagianis contra Atticum (qui personam
Hieronymi & Catholicorum gerit) hominem
vitare posse omnia peccata, hæc objicit: *Et
quomodo legimus, qui unam habuerit, omnes vi-
detur habere virtutes?* Respondet autem Atticus:
*Participatione, non proprietate: necesse est enim,
singulis excellant in quibusdam, & tamen hoc quod
legisse dicis, ubi scriptum sit nescio.* Cui iterum
Critobolus sic ait: *Ignoras hanc esse Philosopho-
rum sententiam?* Respondet autem Atticus: *Sed
non Apostolorum: neque enim mihi cura est, quid
Aristoteles, sed quid Paulus doceat.* Augustinus
etiam Epist. 29. non concedit justos & sanctos in
hac vita habere omnes virtutes, sed posse dici
habere aliam, & aliam non habere. Item Ber-
nardus serm. 70. in Cantica, loquens de virtuti-
bus justorum inquit: *Magnus est qui tria vel
quatuor lilia edificare potest in tanta spinarum
densitate.* Demum Venerabilis Beda, relatus à
D. Thoma in 3. dist. 36. qu. 1. art. 2. *Sancti* (in-
quit) *magis humiliantur de virtutibus quas non
habent, quam de virtutibus quas habent glo-
riantur.*

28. Ad locum D. Hieronymi respondeo, illum
solum ibi rejicere sententiam, quæ docebat con-
nexionem virtutum haberi propriis viribus, &
absque participatione seu auxilio gratiæ. Ibi
enim impugnat errorem Pelagianorum, asseren-
tium ad bene operandum, & ad habendas virtu-
tes omnes, hominem non indigere gratiâ. Vel
etiam dici potest cum Divo Thoma, loco cita-
to, art. 1. ad 6. Hieronymum ibi solum velle sen-
tentiam de connexionem virtutum non contineri
expressè in Sacra Scriptura, sed in libris Philo-

Tom. III.

sophorum; non negare tamen illam esse veram;
sed tantum non ita curandum esse de ea, ac si
Apostoli eam tradidissent. Quod verò hæc inter-
pretatio legitima sit, patet ex eo quod idem S.
Doctor talem sententiam expressè doceat in Epi-
stola ad Fabiolam, de quadraginta mansionibus,
circa mansionem 38. ubi inquit de virtutibus:
*Hærent sibi, & inter se connexæ sunt, ut qui unam
caruerit, omnibus careat.*

Ad alia tria testimonia respondet S. Thomas
ibidem art. 2. ad 1. ea debere intelligi de vir-
tutibus quantum ad usus, & non quantum ad
habitus: *diversi enim Sancti diversimodè exce-
dunt se invicem in usibus diversarum virtutum,
secundum quod de quolibet Confessore dictum est:
Non est invenius similis illi, qui conservaret le-
gem Excelsi.* Propter hujusmodi ergo excessum
ex parte usus, tribuimus cuilibet Sancto qual-
dam speciales virtutes, & alias negamus; non
quia istis careant, sed quia in illis magis splen-
dent. Potest etiam dici, illos SS. Patres solum
ibi intendere, omnes virtutes non haberi in æ-
quali gradu, sed alias esse magis & alias minus
intensas.

Objicies secundò cum Scoto: Quoties ali-
quod subjectum est perfectibile distinctis per-
fectionibus partialibus, potest perfici secundum
unam, tamen non perficiatur secundum alias:
unde potest Petrus habere visum, & carere au-
ditu, scire metaphysicam, & ignorare arith-
meticam, aut esse expertus in arte futoria, &
rudis ac ignarus in arte pingendi: Sed homo est
perfectibilis per plures virtutes morales, tan-
quam per diversas perfectiones partiales: Ergo
potest quamlibet ex illis recipere, aliis non re-
ceptis.

Respondeo Majorem esse veram de perfectio-
nibus partialibus, non connexis adinvicem, ut
sunt auditus & visus, & scientiæ ac artes, quæ in
objectione recensentur: falsam verò de perfe-
ctionibus partialibus connexis inter se, cujus-
modi sunt virtutes morales, ut declaratum est.

Dices: Tota definitio virtutis convenit v. g.
temperantiæ, absque consortio fortitudinis: Et-
go potest haberi sine fortitudine. Consequentia
patet, Antecedens probatur. Virtus est habitus
electivus in mediocritate consistens, prout pru-
dens dictaverit: Sed temperantia est hujusmo-
di, sine fortitudinis consortio, ex hoc solum
quod est cum prudentia circa propriam mate-
riam: Ergo &c.

Respondeo negando Majorem, ad cujus proba-
tionem, concessa Majori, nego Minorem: tem-
perantia enim nequit perfectè medium rationis
attingere in propria materia, nisi possit facilè
rescindere omnia impedimenta, quæ tale me-
dium possunt corrumpere, seu ab illo volunta-
tem abducere; aliàs mulier quæ castitatem vio-
laret meri mortis, non peccaret contra virtutem
castitatis, sed solum contra fortitudinem, atque
adèd diceretur casta, licet non fortis; quod vi-
detur absurdum. Constat autem impedimenta
quæ possunt medium temperantiæ corruppe-
re, spectare non solum ad materiam illius virtu-
tis, sed etiam ad alias, puta fortitudinem, li-
beralitatem &c. ut supra declaratum est; atque
adèd nisi omnes aliæ virtutes habeantur, tem-
perantia nequibit promptè & firmiter impedi-
mentis corruptentibus obfistere, suumque me-
dium illæsum servare.

Objicies tertio: Potest homo exercere actus

XX